No. 1135 Zaterdag 23 September 1905. 22ste Jaargang.

AMIGOË DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.20,

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

ONLOOCHENBARE FEITEN.

Men hoort in Europa,—en hier bauwt men 't na, — nog wel eens zeggen, dat het Katholicisme oorzaak is van den achteruitgang der volken. Zie maar eens, zegt men dan, Spanje en Italië. Bij die bewering is meer kwade trouw dan onwetendheid in 't spel. Men weet zeer goed, dat juist toen Spanje en Italië goed Katholiek waren en goed Katholiek werden geregeerd, ze toen het toppunt van hun bloei bereikten. Een ander voorbeeld, dat duidelijk de kwade trouw dier bewering aantoont, is België.

Toen twintig jaar geleden, na een uiterst partijdige anti-clericale regeering, en ondanks hét onzinnig gesnoef van een Peer van Humbeeck, dat het Catholicisme een lijk was, 't welk slechts in den grafkuil behoefde te worden gestooten, het liberaal Kabinet ineenstortte en plaats moest maken voor een christelijke Regeering, — toen ging een luid geschreeuw uit de gelederen der liberalen en vrijdenkers op. Alsof zij strenge handhavers en beschermers der vrijheid en der politieke en sociale rechtvaardigheid waren geweest, verkondigden zij, dat het nu uit was met alle vrijheid en rechtvaardigheid.

De schromelijkste partijdigheid, priesterdwang en domperij zouden hoogtij vieren en het land ten verderve voeren. Wilde men hen gelooven, dan zou binnen tien jaren — als de „priesterregeering" zoo lang duurde! — alle welvaart verdwijnen en België stoffelijk en...... moreel! den ondergang nabij zijn. En om dat te voorkomen werd alles in het werk gesteld, om het christelijk ministerie te dwarsboomen en te krenken; sprak men smadelijk van „le roi de carton", krijgschte met schorre kelen: „O, Van den Pereboom"— voor afwisseling van die zoutelooze aardigheid aan het adres van minister Van den Peerenboom dezen ook scheldend voor „le réverend père Boom" —, of

A bas Malou! (1)
Il faut le pendre
La corde au cou.

De Regeering stoorde zich wijselijk niet aan al dat machteloos getier en zette zich met beslistheid aan den arbeid, om te herstellen wat door de liberalen, onder Bara, Frère-Orban, Van Humbeeck en anderen was bedorven, ook uit financiëel oogpunt, want onder de liberale Regeeringen verkeerden België's financiën in alles behalve bloeienden staat. De katholieke Regeeringen, welke haar, in weerwil van de deloyaalste oppositie, van de vereenigde uiterste pogingen van liberalen en socialisten, onafgebroken opvolgden,— in de latere jaren met Beernaert, nu met Desmet de Nayer aan het hoofd — werkten kalm en nauwgezet voort aan de verwezenlijking van haar omvangrijk program, en de zegenrijke vruchten bleven niet uit. In den Lande werden recht en billijkheid hoog gehouden, ook voor hen, die, toen zij de macht in handen hadden, de Katholieken als parias behandelden, slechts goed om zware belastingen geheel ten bate van hun tegenstanders op te brengen; orde en zedelijkheid werden met vasten wil gehandhaafd en bevorderd, en voortdurend werden de batige saldo's der schatkist grooter, en nam de algemeene welvaart toe.

Bij de viering van 't 75-jarig jubilé van België's onafhankelijkheid bestond derhalve alle reden tot juichen en jubelen; want de katholieke regeeringen hebben het in twintig jaren waarlijk groot gemaakt, het peil van zijn stoffelijk welzijn en publieke moraliteit tot een waarlijk benijdenswaardige hoogte doen stijgen. Wijzen haar vrienden daarop met vreugde en trots, zelfs haar tegenstanders en vijanden, de tastbare feiten niet kunnende loochenen, moeten het tot hun vernedering toegeven, daarbij zwijgend erkennend, dat al het lawaai tegen het katholiek regeeringsregiem, in den loop der jaren aangeheven, niet meer dan loos alarm geweest is. Met het volste recht dan ook vindt het parijsche blad „La Croix" aanleiding in de schitterende Onafhankelijksfeesten, om een hartelijk en hartig woord te spreken over het geluk, dat België in de laatste twintig jaren is beschoren geweest, in spijt van de onheilsprofetieën, door naijverige valsche profeten uitgegalmd. Zoo ergens, dan is hier de voorspelling dat mannen, die het Opperwezen en Zijn wetten beschouwen als het richtsnoer van al hun handelingen, die met de katholieke geloofsen zedenleer streng rekening houden bij het bestuur der natiën, dezé ten val brengen, schitterend gelogenstraft. Welk beschamend voorbeeld voor 't naburige Frankrijk, sinds jaar en dag geregeerd door lieden, die, zoo al niet persoonlijk den godsdienst een gruwel achtend, dan toch zeker angstvallig hebben gewaakt, zelfs ook maar den uiterlijken schijn van eerbied ervoor te vermijden.

In Frankrijk het christelijk onderwijs zooveel mogelijk door allerlei middelen van geweld en list geweerd, — hier het christelijk onderwijs beschermd en begunstigd als *het* onderwijs, waarvan alleen heil voor een Staat te verwachten is. In Frankrijk de kloosterlingen als vijanden van het Rijk vervolgd en verjaagd, — hier hun recht van vrije burgers niet alleen erkend, maar hun verdiensten gewaardeerd en gehuldigd. In Frankrijk schandelijke willekeur bij het maken van wetten en bij de uitvoering ervan, ten voordeele van een feitelijke *minderheid*, — hier het streven van een *meerderheid* naar de behartiging van de belangen van het *geheele* land. In Frankrijk voor den vorm nog het verschijnen van regeeringspersonen in een katholieke kerk, bij een buitengewone gelegenheid, als men er niet buiten kan — hier in regeeringskringen de godsdienst als het bezielend middelpunt. In Frankrijk Panama en andere schandalen, luide getuigend van een geest van omkoopbaarheid en verdorvenheid onder personen door hun hooge positie geroepen, om een toonbeeld van rechtschapenheid te zijn, — hier om hun eerlijkheid en andere maatschappelijke deugden geëerbiedigde mannen.

In Frankrijk geen bloeiende financiën en geen welvaart in verhouding tot zijn rijke hulpbronnen en de kracht van zijn kunnen als handeldrijvende natie èn op industriëel èn kunst-industriëel gebied, — hier een budget dat jaarlijks enkele millioenen aan batig saldo aanwijst en eene welvaart, wel in staat om jaloezieën te wekken.

Inderdaad zijn de toestanden in België voortreffelijk. Nog enkele door „La Croix" gememoreerde gegevens mogen dit bewijzen. In minder dan een halve eeuw is het cijfer van zijn uitvoer vertienvoudigd, zoodat het totaal de helft bedraagt van den uitvoer van Frankrijk, — 't geen overigens voor een niet gering gedeelte is te danken aan den ondernemingsgeest van den Koning, die in den Congo een ruim afzetgebied voor België opende. Men vindt er het volledigste spoorwegnet, de dichtste bevolking, een der drukste zeehavens. Door uitstekende landbouwinstellingen en vakscholen werd de landbouw ten zeerste gebaat, en wel geen land ter wereld, waar de nijverheid zoozeer vertakt is en zoozeer tiert en bloeit. En een ondernemingsgeest is er, die geen grenzen kent. Belgen zijn ondernemers van spoorweglijnen in China, zij exploiteeren een groot gedeelte der tramwegen van Europa en zelfs in Azië. Te Teheran rijden trams van belgische ondernemingen.

Wij zeiden zooeven, dat koning Leopold een niet gering aandeel heeft in de uitbreiding van België's handelsgebied, door de stichting van den Congostaat. Ook nog onder menig ander opzicht komt hem de eer toe, krachtig te hebben meegewerkt aan de stoffelijke welvaart van zijn Land. Zijn aanzienlijk vermogen doet hij strekken ten bate van veel goeds. Hij roept stoomvaartlijnen in het le-

(1) Weg met Malou, knoopt hem op met een strop om zijn nek.

Feuilleton.

St. Eustatiaansche Ditjes en Datjes.

„Wanneer komt ie nou?

„Ze zeggen, dat ie al op Curaçao is.

„Menschlief, mijn zal je weer niet „beet hebben; ik geloof er niks van, „vóórdat ik 'm hier met mijn ei„genste oogen in levende lijve voor „me zie staan."

't Voorgaande is 'n dialoog onder 'n tamarinde tusschen twee Statiaansche sterk gesticuleerende negermoeders.

Wien bedoelen ze met dien „ie"?

Er zou 'n dokter van de Red D Line binnenkort hierkomen en hier blijven voor goed, beweerden lui die 't kunnen weten. Dat was die „ie" de quintessence van de hierbovengevoerde conversatie.

Zucht nu niet:

Man, je wordt vervelend, je begint te hannessen, te verkindschen, als je niets anders te vertellen hebt, dan dat jullie graag 'n dokter zou willen hebben, dan blijf maar thuis met je ouwen koek, dat weten we al lang.

Eilieve, ouwe koek?

Menschenkind, neem 's 'n scherp mes en snijd ereis 'n sneetje van dat hard muffig bruinig gebakken deeg en zeg dan eens of ik geen gelijk heb U 't nog eens en nog eens ter vermaling aan te bieden?

* *
*

In 'n krotje dicht bij mijn huis, ligt 'n kind te sterven, 'n meisje van 6 jaar.

't Schaap lijdt ontzettend. 'n Levend skeletje, beentjes dik opgezwollen, vuurrood.

Ingewandstering, denken wij, leeken.

Nacht en dag kermt de arme kleine van de brandende pijnen, die haar ingewandjes verscheuren.

Geen dokter hier, geen geld om de zee over naar 'n dokter te gaan, geen geld om een dokter te ontbieden, dus maar lijden, krimpen van pijn, totdat de welkomme engel des doods 't martelaresje naar betere gewesten roept.

Nu ik dit schrijf, zie ik weer voor mij, dat rampzalig vunzig optrekje met die wanhopige moeder en dat van pijn wringende kind; als ge dit leest, is alles geleden. 't Kindje is niet meer.

Weer 'n slachtoffer méér van 't gebrek aan geneeskundige hulp op mijn eiland.

Meer feiten?

Bij 't vreugdevuren op Koningin's verjaardag werd 'n man aan ze'n hand verwond.

Geen dokter hier.

Wij leeken dachten, dat de vinger uit 't lid was.

De hand begon raar te doen.

Toen hals over kop naar Saba, naar den dokter.

Maar goed ook, de vinger was gebroken.

'n Ander feit.

'n Jonge dame werd gebeten door 'n duizendpoot.

Zoo iets gebeurt wel meer.

De hand zwol op, ondanks alle zorgen.

Geen dokter hier! Naar Saba!

Goddank, dat ze moed genoeg had zich in den orkaanstijd in zoo'n onhebbelijk sloepje op zee te wagen.

Bloedvergiftiging.

Had ze langer getalmd, de vinger had geamputeerd moeten worden.

Nog 'n geval. 'n Pic-nic in de country, 'n geladen geweer tegen 'n boom, 'n joung lady zeer champêtre-achtig 'n pas geschoten duif aan 't plukken.

Plotseling valt 't geweer, 'n gedeelte van de hagellading in haar voet.

Geen dokter hier! De zee over naar Saba.

Hoe 't afgeloopen is, zullen we spoedig hooren.

En dit alles gebeurde hier, let wel, in de laatste tien, zegge 10 dagen.

Maar de dokter van Saba komt St. Eustatius toch geregeld bezoeken?

ven, om den engelschen transitohandel over België te trekken, geeft aanzienlijke sommen uit voor de artistieke verfraaiing van Brussel en van andere steden des Rijks, stelt te Laeken heerlijke parken open „en laat nieuwe aanleggen voor openbaar gebruik, schenkt kasteelen aan de natie, heeft een vorstelijke som bestemd voor eene basiliek ter eere van het H. Hart, beijvert zich nu weer voor de grootheid van Antwerpen, door verbeterde havenwerken enz. enz.

En wat nu verder de domhouderij van het belgische volk aangaat, die, al bewijzen de resultaten het tegendeel, zoo nu en dan door haar tegenstanders den „clericalen" nog voor de voeten wordt geworpen, — ter Luiksche Tentoonstelling — ongerekend de eventueel te behalen financiëele voordeelen een onbetwistbaar succes — blijkt, dat met Denemarken, België het verst gevorderd is inzake het volksonderwijs, met volkomen vrijheid van concurrentie. De sociale hervormingen, reeds tot stand gekomen of nog in het verschiet, spreken mede van vooruitgang overeenkomstig de meerdere behoeften des tijds. Met name heeft het vraagstuk der werkliedenverzekering daar sinds lang een oplossing gevonden.

Maar al te begrijpelijk is dus de verzuchting van „La Croix": „Moge ten minste het fransche volk genoeg gezond verstand hebben behouden en genoeg ware vrijheid van denken, om zijn voordeel te doen met het voorbeeld en de les, door het wakkere belgische volk gegeven.

Aan wien behoort het kind?

Als deze vraag aan duizend personen gesteld zou worden, zullen er 999 dadelijk antwoorden: aan de ouders.

Niets natuurlijker dan dit antwoord; het gezond verstand geeft het in. Doch zie, daar zijn in er de laatste tijden (of *eeuwen* mogen wij wel zeggen, want Jean Jacques Rousseau spreekt er reeds van) menschen opgestaan, die zeggen: „Wat praat ge" van ouders? Niemand heeft recht op het kind „dan *de Staat*! Aan den Staat behoort het kind, niet aan de ouders."

Men vergeet daarbij, dat het *huisgezin* bestond vóór den *Staat*, en dat de Staat een samenvoegsel is niet van individuen, maar van *vele huisgezinnen.* Dat geeft een zeer groot verschil. Nu zal een gewoon mensch in die bewering zooveel kwaad niet zien. 't Komt er minder op aan, wie rechten heeft op het kind, als er maar voor het kind gezorgd wordt. Doch neen, waarde lezer, als ge dat denkt, dan hebt ge't niet aan het rechte eind, dan verkeert ge in eene dwaling, die de jammerlijkste gevolgen na zich slepen kan. Want doorredeneerende uit het vooropgesteld beginsel: „Het kind behoort aan den Staat en niet aan de ouders," zou men tot het besluit kunnen komen,— en waarlijk velen b. v. de socialisten komen daartoe, - dat dan ook de Staat alléén te zorgen heeft voor de opvoeding der kinderen, zooals vroeger bij de oude Spartanen. Vandaar hun eisch om kinder*voeding* door den Staat, kinder*kleeding* door den Staat, en zoolang als dat niet kan, ten minste kinder*onderwijs* alleen door den Staat.

Die opvatting nu is geheel in strijd met de Christelijke opvatting. De christelijke opvatting is, dat het kind op de eerste plaats aan de *ouders* behoort en dat slechts dan, wanneer de ouders hun plicht verwaarloozen of dien niet vervullen kunnen, de Staat tusschenbeiden moet treden, om de ouders te helpen of te dwingen hun onderlijken plicht te vervullen. Vandaar de zoogenaamde „kinderwetten," vandaar ook in zekere mate de leerplichtwet, die in Holland bestaat en waardoor de ouders, die het onderwijs hunner kinderen verwaarloozen, gedwongen worden hunne kinderen naar de school te zenden, of huisonderwijs te doen geven.

Daar volgt nog meer uit. Als het kind op de eerste plaats aan de *ouders* behoort, dan moeten de *ouders* ook zorgen voor zijne lichamelijke en geestelijke opvoeding. Zij moeten aan *God* verantwoording afleggen voor het hun toevertrouwde pand, omdat zij van God, den Schepper der natuur, dat kind ontvingen. De ouders moeten dus zorgen, dat hun kind zóó worde opgevoed, dat het niet alleen een goed staatsburger wordt, maar ook, volgens hunne begrippen, een goed dienaar Gods, van wien zij het kind ontvingen. Vereenigen zich nu vele ouders om voor hunne kinderen scholen op te richten, die beantwoorden aan dat doel, dan mag de Staat zeker aan die scholen geen moeilijkheden in den weg leggen. Integendeel, hij moet ze steunen, helpen, subsidieeren, en alles doen wat in zijn bereik ligt, om dat onderwijs vooruit te helpen.

Mag de Staat dan niet zijne eigene scholen hebben? Gerust; op voorwaarde echter, dat hij niet voor zich *alleen* het recht opeischt om onderwijs te geven, of het recht om uit de *algemeene* staatskas alleen en overvloedig hulp te krijgen,— op voorwaarde ook, dat die scholen beantwoorden aan de eischen, die de ouders het recht hebben aan eene goede school te stellen. En juist daarin schuilt gewoonlijk de fout. In Holland en ook in onze kolonie heeft de Staat, het Gouvernement, zijne scholen. Die scholen mogen dan nog zoo uitstekend zijn, in éene zaak beantwoorden ze niet aan de eischen van Christelijke ouders, zij voeden de kinderen niet op in den godsdienst; want deze wordt er zelfs door de wet buitengesloten. Daarom hebben in Holland de geloovige Protestanten, de wetgetrouwe Israelieten en de Katholieken eigen scholen opgericht. Deze heeten (in tegenstelling met de *Openbare* Scholen van den Staat,) *Bijzondere Scholen.*

Welke verplichtingen nu heeft de Staat tegenover die Bijzondere Scholen? Ze even goed, even ruim, even mild bij te staan als zijne eigene scholen. Hij heeft zeker het recht om aan zijne hulp eenige voorwaarden bv; van bekwaamheid en zedelijkheid der onderwijzers, gezondheid der lokalen, degelijkheid der leermiddelen enz. te verbinden; maar als die voorwaarden aanwezig zijn, heeft de Staat, [en dat volgt logisch uit de bovengestelde praemissen] niet het recht zijn steun en zijne hulp te weigeren aan de Bijzondere Scholen. Door die hulp te verleenen kiest de Staat geen partij voor *secte-scholen* (zooals men de bijzondere school dikwijls smalend gelieft te noemen), maar daarmede vervult hij alleen een plicht, die op hem rust, nl. de ouders te helpen in het opvoeden hunner kinderen tot goede staatsburgers en goede dienaren Gods.

Maar als de Bijzondere School eens niet voldoet aan de billijke voorwaarden van den Staat, wat dan? Dan kan zeker de Staat zijne hulp onttrekken; maar dan moet ook de Staat zelf zorgen voor wat de ouders, of de kerkgenootschappen niet kunnen, dan moet de Staat zelf voor onderwijs zorgen.

Maar als het geval zich vóórdoet, gelijk dat in onze Kolonie het geval is, dat de Staat zelf niet voor onderwijs kan zorgen bij gebrek aan middelen of geschikte personen, wat dan? Dan moet de Staat, wil hij aan zijne verplichtingen voldoen, iedere poging, die gedaan wordt om onderwijs te geven, steunen naar de mate zijner krachten, dan moet hij dankbaar aanvaarden iedere hulp, die hem, hetzij door particulieren, hetzij door kerkgenootschappen wordt geboden, dan moet hij die hulp apprecieeren en aanmoedigen, en het door ruime subsidieering en anderzins daarheen leiden, dat de bijzondere school zich verbeteren en omhoog werken kan; dan moet hij zijne voorwaarden zoo laag mogelijk stellen, geen moeilijkheden of struikelblokken leggen op den weg van dat onderwijs, want er wordt hem een grooten dienst bewezen; daar wordt der Staat een werk uit de handen genomen, dat hij zelf onmogelijk doen kan.

Op dezen grondslag ook berust in Holland de nieuwe onderwijs-novelle: Gelijkheid van rechten voor Bijzondere en Openbare Scholen; zij bewijzen den lande even groote diensten, zij dragen (althans voor zoover mogelijk) dezelfde lasten, wat examens enz. betreft, zij hebben dan ook aanspraak op dezelfde rechten.

Wij hopen, dat onze Koloniale Raad bij de aanstaande behandeling der Onderwijs-verordening voor de Kolonie Curaçao, de zaak in *dit* licht zal bezien, dan zien wij met vertrouwen die behandeling te gemoet.

Zeker, tweemaal per maand 'n dag of wat, en in den orkaantijd eens.

Maar 'n iegelijk met 'n heel miniem greintje gezond verstand onder ze'n haarbos, kan toch wel begrijpen, dat zoo'n bezoek van eenige dagen bij lange niet voldoet en niet kan voldoen aan de gevoelde behoefte.

Trouwens de feiten spreken te luide.

Vraagt 't Dr. Lionarons zelf maar eens, wat hij er van denkt. Ondanks ze'n wonderbare ausdauer en ze'n tact- en succesvolle praktijk zal hij u veelbeteekenend en glimlachend toevoegen zoo iets van „dikwijls half werk," en „je kan niet meer dan je best doen."

En dan is 't wel typisch, dat juist in die weken, dat de dokter op Saba is, hier ze'n tegenwoordigheid zoo dikwijls dringend vereischt wordt.

Hoevele arme stakkers hier al gestorven zijn, die nog met pleizier jaren hadden kunnen leven, alleen en alleen en alleen omdat tijdige genees- of heelkundige hulp hun ontbrak, ja dat weet God alleen.

En dan die arme melaatschen!

Eenigen tijd geleden is 't lazaretto op St. Martins opgeheven, voortaan moeten alle melaatschen van de Hollandsche Bovenwinden naar ons eiland getransporteerd worden.

'n Tweetal van deez' ongelukkigen zijn hier bereids geïnterneerd.

Is 't nu niet, op ze'n zachtst uitgedrukt, hard pijnlijk voor die stakkers, dat ze 'n plaats moeten verlaten, waar 'n dokter ten allen tijde tot hun dispositie is, en geforceerd worden te gaan naar 'n eiland, waar lange dagen en nachten van nog grooter lijden hun wachten, omdat die noodzakelijke geneeskundige hulp verre weg is?

Zegt nu weer niet, kom, die menschen hebben geen dokter meer noodig, daar is toch niets meer ân te doen.

Noemt men 't niets, als men de pijnen en smarten van 'n onherstelbare zieke kan verlichten, al is 't nog zoo weinig?

Waarom worden dan de melaatschen-etablissementen van Suriname en Curaçao zoo dikwerf door de doktoren bezocht? Gelooft me, menschen die zoo praten, hebben gewoonlijk de grootste angst en afschuw voor alles wat maar naar melaatschheid zweemt.

O zeker, hier op dit nietig stukje rots heb ik al bij menig sterfbed gestaan, al wat ellende nameloos groot gezien en meegeleefd, maar nooit zal ik vergeten, wat tafereelen van ontzettend lijden ik heb bijgewoond op dat strookje land aan zee, waar 't lazaretto gebouwd is, dat huis van pijn, van wee, ja dikwijls van stomme, doffe wanhoop.

Neen, ge weet 't niet, maar ik verzeker 't U, daar wordt meer geleden dan ge denkt, ja, ge zoudt zeggen, bijna meer dan 'n mensch verdragen kan.

Treedt een van die kamertjes van ons leprozenhuis binnen.

Is dat 'n mensch?

Ja, dat is 'n melaatsche.

Zie die voeten en handen, zie dat aangezicht.

Neen, blijf nu, wees moedig, ga niet heen.

Reeds vóór jaren zijn nagels van handen en voeten afgerot, geel-roodachtige etterende stompjes zijn 't.

De huid is glimmend, wasachtig gespannen, met lichtende plekken, hier afgeschilferd, daar bloedige, dragende wonden.

Zijn dat handen, voeten van een mensch?

Ja, dat zijn handen en voeten van 'n melaatsche.

Daar ligt 'n man op 'n krib.

Zie dat aangezicht.

Gezwollen, opgezet, vol afzichtelijke bulten, mond vertrokken tot 'n eeuwige grijnslach, zoodat 't tandvleesch bloot ligt, uitpuilende glazige oogen met omgekrulde vurige randen, neus half weggevreten, 'n vormlooze massa, ooren lappen vleesch met verschrompelde lellen.

Is dat 't aangezicht van 'n mensch?

Ja, dat is 't aangezicht van 'n melaatsche.

O, denkt nu niet, dat reeds spoedig de ziel dat schijnbaar broos omhulsel ontvlieden zal. Neen, nog jaren misschien zal 't duren, nog jaren misschien zal die arme verstootene uit de maatschappij — die toch ook 'n mensch is gelijk u en ik — moeten lijden, dat lijden onbeschrijfelijk groot, vóórdat God hem roepen zal uit deez' ballingschap van smart en ellende en ellende en smart.

En zou voor zulke ongelukkigen geneeskundige hulp overbodig zijn?

Neen, neen, duizendmaal neen!

O, waarom kan ik niet in woorden uitdrukken, wat ik gevoel, als ik daar mijn evenmensch zoo zie lijden en machteloos sta om slechts de geringste hulp, verkwikking en verlichting te bieden.

Dan denk ik zoo dikwerf: „Zou „er nu toch geen enkele dokter in „ons moederland zijn, die uit een „hooger princiep zich eens zou willen „opofferen om hier zoo heel veel lij„den te komen verzachten?"

„Zou 't hollandsch Gouvernement „nu toch geen enkelen officier van ge„zondheid kunnen missen om ons ei„land en onze melaatschen, al was 't „maar voor 'n jaar of wat van ge„neeskundige hulp te voorzien?

't Is misschien dom, idioot van me om zoo te denken, maar waarom heeft nu toch b. v. 'n „Kortenaer" 2 doctoren van noode?

Ik weet 't niet, maar de absolute noodzakelijkheid daarvan, wil er bij mij niet in.

Gelooft nu niet, dat ik mij vlei, dat dit gepen zelfs 't minimaalste succes hebben zal, daarvoor heb ik al te veel inkt vermorst van mijn leven in deez' question brûlante voor mijn rots.

Zeker, als ik geld had, veel geld, 'n zak vol almighty dollars, dan wist ik wel wat ik doen zou.

Niet schrijven, dat is veelal larie, 'n wanhopig iets, b. v. nu hier in casu gaat 't zoo:

Kennisgeving.

Tengevolge van de moeilijkheden, waarin de Redactie van de AMIGOE in den laatsten tijd gekomen is, naar aanleiding van ingezonden stukken, heeft zij, met goedkeuring der Kerkelijke Overheid bepaald, dat voortaan in de AMIGOE geen *ingezonden stukken* zullen worden opgenomen, die niet de volle handteekening dragen des schrijvers.

Hiervan zijn natuurlijk uitgezonderd onze vaste medewerkers en de gewone correspondenten der verschil lende eilanden.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Verschenen.

Ontwerp-verordening tot aanvulling van art. 1 der verordening van 17 April tot 29 October 1872 (P. B. 1872 No. 26) houdende herziening van het tarief van geregstkosten en salarissen, in burgerlijke zaken voor de kolonie Curaçao, met memorie van toelichting.

Hooge reizigers.

Den 24 Sept. maandag a. s. zal de H. E G Heer Gouverneur, vergezeld van den Heer C LELY, ex- gouverneur van Suriname, en thans lid der Tweede Kamer der Staten Generaal, en vergezeld van nog 4 andere heeren, de reis aanvaarden naar Bonaire, per *Christiansted*. Deze boot zal dien ten gevolge twee dagen op Bonaire blijven.

Met dezelve gelegenheid zal ZDH. Mgr. J. A. VAN BAARS, vergezeld van zijn Secretaris a. i., de Eerw. Pater B. J. KRUGERS, zich naar Bonaire begeven, ten einde in de twee Parochiën van het eiland het H. Vormsel toe te dienen. Gedurende de afwezigheid van ZDH. zal het Bestuur van het Vicariaat zijn opgedragen aan den Hoog Eerw. P. G. W. WILLEMS, pastoor der St. Annakerk, alhier.

Men ontvangt de Amigoe Zaterdagavond, men leest dit stukje en wat is gewoonlijk de conclusie?

„Ja, zucht men, die melaatschheid „is toch 'n verschrikkelijk ding. 't „Is toch eigenlijk wel 'n beetje erg, „dat ze daar geen dokter hebben; „blij toe, dat ik daar niet woon" Punctum!

En daarbij blijft 't.

En ze dronken 'n glas
En lieten de zaak zooals ie was.

Neen, hoor, als ik geld had, zou ik niet meer zoo wanhopig zitten pennen, maar ik zou 't geheele laatste pagina van alle mogelijke kranten be-adverteeren, ik zou ontzettende, schrikwekkende plakkaten, gele, rooie, groene op alle denkbare muren van hollandsche steden, dorpjes en vlekjes laten plakken en op al dat kranten ander papier laten drukken met letters groot, stevig, vet, massief, leesbaar op 'n eerbiedwaardige distantie:

OPROEPING!!!

Geneesheer voor St. Eustatius!!!

West-Indie!

Tractement f 2500

Fourage-geld f 200

Vrije woning!!!

Recht op pensioen!!!

Gezond klimaat!!!

Zegt 't voort!!!!!!

JAN PAUL.

St. Eustatius, 16 Sept. 05.

Onderscheiding.

Met genoegen vernemen wij, dat de HoogEerw. Heer A. J. F. J. DE BOUTER, pastoor der parochie van St. Petrus en Paulus te Amsterdam en administrator der Missie van Curaçao, door ZH. Puis X. benoemd is tot Geheim-Kamerheer van Z. H. met den titel van Monseigneur. Namens de Curaçaosche Missie bieden wij den nieuwen Kamerheer onze gelukwenschen aan. ZHEerw. moge ze aanvaarden als een gering blijk der erkentelijkheid, welke de Missie van Curaçao hem verschuldigd is.

Ex-Gouverneur C. Lely.

Dinsdag 12 Sept. verliet Gouverneur LELY de kolonie Suriname, na het Bestuur te hebben overgegeven aan den Heer HAVELAAR, onder-voorzitter van de Kol. Staten, tot dat de nieuwe Gouverneur, de Ex-minister van Koloniën A. W. T. IDENBURG zal zijn aangekomen. ZEx. begaf zich aan boord van de *Prins Willem IV.*, om de reis naar Curaçao te aanvaarden.

Bij zijn afscheid bleek eens te meer, hoe zeer de aftredende Gouverneur de harten der Surinamers gewonen had in de drie jaren van zijn bestuur. De Gouvernements-steiger, van waarvan hij zich aan boord begaf, was, zoo verhaalde men ons, geheel bedekt met hoofddoeken, die de vrouwen daarop neerlegden als bewijs van achting en toegenegenheid. Suriname heeft inderdaad veel aan hem te danken: wijze wetten, en bovenal den spoorweg, die levensader voor Suriname.

Moge hij van onze eilanden de gunstigste indrukken medenemen naar het Vaderland.

Men schrijft aan den heer LELY ook het plan toe, om de werken van het Kanaal van Panamá te gaan zien, alvorens hij naar Nederland terugkeert, om daar zijn kamerzetel voor Amsterdam II. te gaan bezetten.

Quarantaine.

Daar op het einde van Augustus te *Boca del Toro*, in de nieuwe republiek van Panamá, weer een geval van *Bubonische Pest*, met doodelijken afloop, is voorgekomen, werden de booten van Colon komende, verhinderd gemeenschap met den wal te hebben.

't Is wel een groot ongerief; maar men kan niet te voorzichtig zijn.

Zie echter de Officieele Berichten, N°. 1.

Uitstekend.

Men deelt ons mede, dat het Gouvernement in onderhandeling is, om een roeiboot aan te schaffen, ten einde de mails van de booten met meer spoed te kunnen afhalen. Tot nog toe geschiedde dat afhalen met de traditioneele, eerbiedwaardige, doch laagzame pontjes. Per roeiboot zal het allicht vlugger gaan.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. De Gouvernements-beschikking, dd. 10 Augustus 1905, No. 607, waarbij bepaald is, dat alle passagiers komende van Colon, voor Curaçao bestemd, aan eene observatie-quarantaine zullen worden onderworpen van 10 dagen, met inbegrip van de reis, ingetrokken.

2°. Bepaald, dat passagiers komende van Colon en bestemd voor Curaçao zullen worden toegelaten, wanneer zij voorzien zijn van een verklaring van den Nederlandschen Consul te Colon, waaruit blijkt, dat zij gedurende minstens acht dagen verblijf hebben gehouden op de landengte van Panama.

3°. De bij de brigade marechaussee alhier gedetacheerde infanterist J. Bos, op zijn verzoek, van die detacheering ontheven en naar het garnizoen teruggezonden.

4°. De veldwachter A. MADURO benoemd tot marechaussee der 2e klasse bij de brigade marechaussee alhier.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Knud Andersen, Barque Colus; Capt. L. Barresen, Barque Colus (3); Petter Hansen, Barque Colus; Elizabeth Hoevertey, Johan Arnd, Isaksen, Barque Colus; Styrmand Th. Johnsen, Barque Colus; Gerard Reichelt, Barque Colus; E. L. Squire, S.S. Tramfield; Johan Thonsen, Barque Colus; Eduard Tremen.

2 Brieven niet voor verzending vatbaar geadresseerd aan: George Zambie & Bro's, Helena-Park; Adela Fernandez, casa del Señor Erasmo Caselin.

Weerkundige waarnemingen over Augustus 1905.

I. Gevallen regen.

		mM.
Plantage	Knip	22,3
„	Savonet	19,3
„	Klein Sta. Martha	21,7
„	Daniel	28,2
„	Veeris	10,6
„	Noordkant	31,8
„	Gr. St. Joris	64
Seinpost Oost-Divisie		17,5
Quarantaine Beekenburg		8,9
Fort Amsterdam		16,7

Dat geeft dus over het geheele eiland 23,07.

II. Thermometerstand. De hoogste stand was 31', de laagste 21'.

III. Barometerstand. De hoogste was 764 mM., de laagste 761.

IV. Windsterkte. (schaal Beaufort) Een dag 0, twee dagen 3.

V. Vochtigheid der lucht. Grootste 82 %, minste 76%.

VI. Windrichting. Varieerend tusschen Z. O. T. O. en N. O. T. O.

Onze Financien in Augustus.

De *raming* der belastingen was tot en met Augustus........ *f* 202,666,67
De *opbrengst*............ *f* 214,097,66½
Een voorsprong dus
van........................ *f* 11,430,99½

De *raming* der Inkomsten van onderscheiden aard was tot en met Augustus................ *f* 68,295,80
De opbrengst was....... *f* 77,038,75
Een voorsprong dus.van
f 8,742,95

Dat geeft dus een voorsprong voor acht maanden van *f* 20,173,93½.

Onderscheiding.

De opperschipper aan boord van H. Ms. *Kortenaer* WELBERGER is begiftigd met de zilveren medaille van Oranje Nassau, bij gelegenheid van H. Ms. verjaardag.

Zusterschool op Saba.

Wij vernemen, dat de pas geopende Zusterschool op Saba zich in eene onverwachte belangstelling verheugen mag. Meer dan het dubbele van het aantal kinderen, dat men verwacht had, komt bij de Eerw. Zusters Dominicanessen om onderricht. Alles doet voorzien, dat dit aantal nog zal aangroeien en weldra het schoolgebouw te klein zal blijken voor de bestaande behoeften.

Havennieuws.

Heden morgen is per *Prins Willem IV.* hier aangekomen de Heer C. LELY, ex-Gouv. van Suriname.

Bij het binnenvaren der boot, speelde de militaire muziek.

Opening der Kamers.

De telegraaf heeft ons deze week gemeld, dat de Koningin de zittingen der Kamers geopend heeft.

Van de troonrede vermeldt de kabel alleen, dat de algemeene toestand in de Koloniën bevredigend is en dat de stand van zaken op Java beter wordt. Bij het einde der troonrede deelde de Koningin mede, dat er grondwets-herziening op handen is met betrekking tot het kiesrecht.

Is hiermede een blanco artikel in de Grondwet bedoeld? Wij zullen geduld moeten hebben totdat de post ons meerdere bijzonderheden meldt.

Tot afscheid.

Wij lezen in de *Surinamer*:

Dinsdag a. s. zal de Heer C. LELY aftreden als Gouverneur van Suriname.

Een woord van hulde, een woord van erkentelijkheid, de uiting van een oprechten wensch passen heden in de kolommen van ons blad: een saluut gebracht aan den aftredenden Landvoogd.

Een woord van hulde! Het ligt niet op onzen weg bij tijd en ontijd de loftrompet te steken, en tonen uit te schetteren, welke slechts door den dwarrelwind van eigenbelang en zelfvoldoening worden voortgebracht. Nu het evenwel onzen aftredenden Gouverneur betreft, oordeelen wij het onzen plicht, vóór zijn vertrek naar Nederland Zijne Excellentie een woord van hulde te brengen.

Wij verliezen in hem een man, onze hulde waardig, om het eerbiedwekkend voorbeeld der Kolonie gedurende drie jaren geschonken, een voorbeeld van noesten ijver, van onverdroten arbeid, van onverflauwde lust om de kolonie Suriname tot bloei en welvaart te brengen: een voorbeeld van voorkomendheid jegens zijne onderdanen, zonder onderscheid van kleur of ras of richting: een voorbeeld van zedelijken levenswandel en

liefde voor den huiselijken kring. Moge Gouverneur LELY's opvolger zijn voetstappen drukken!

Een woord van erkentelijkheid voor het goede door den aftredenden Landvoogd gedurende de drie jaren van zijn bestuur tot stand gebracht of voorbereid.

De tram, welker aanleg als voorwaarde van het gouverneurschap gesteld was, doorloopt reeds een deel van Surinames vruchtbaren bodem. De planters, door de langdurige cacao-crisis geheel terneergeslagen, zijn weer opgebeurd door de bacovenverordening, welke nog slechts op de goedkeuring der Regeering in Nederland wacht. De Kolonie, wier welvaart in den laatsten tijd te veel van één tak van landbouw afhankelijk bleef, ziet met vertrouwen uit naar eene Gouvernements- suikercultuur, waarvoor het plan reeds gerijpt is. De goudindustrie mag op betere dagen hopen, nu de spoorweg de afgelegen placers met de hoofdstad verbinden gaat.

Het onderwijs, zoo het bijzonder als het openbaar, is Gouverneur Lely dank verschuldigd. Met een onbevangen blik heeft Z. Exc., naar eigen bekentenis, ingezien, dat het bijzonder onderwijs in Suriname hoofdzaak zijn moet om de geaardheid der bevolking, en naar billijken maatstaf dat onderwijs gesteund.

Op economisch gebied vooral is de Kolonie aan Gouverneur Lely groote erkentelijkheid verschuldigd.

En hebben wij nu en dan bij sommige ontwerp-verordeningen ons genoodzaakt gevoeld, de zienswijze van den ontwerper te bestrijden, zulks geschiedde steeds met het volle besef, dat de goede bedoeling bij het Bestuur had voorgezeten. En wrijving van gedachten kan niet anders dan nuttig zijn voor het algemeen belang. Gouv. LELY heeft in één woord steeds getoond liefde te hebben voor het Land, hetwelk hij in naam der Koningin bestuurd heeft. En wij zijn hem daarvoor erkentelijk.

Muziekuitvoering.

Zondagavond zal in het Park Wilhelmina eene muziekuitvoering gegeven worden door het korps van het garnizoen.

De beteekenis der Zonsverduistering op 30 Augustus

Bij een zonsverduistering gebeurt slechts zelden, dat alle gunstige omstandigheden aanwezig zijn, zoodanig dat de sterrenkundigen er hun voordeel mede kunnen doen voor den vooruitgang hunner wetenschap. Want, om naar behooren en met vrucht hun waarnemingen te verrichten, wordt veel vereischt. Vooreerst vele zonsverduisteringen zijn over de geheele oppervlakte der aarde slechts *als gedeeltelijk* zichtbaar; andere zijn *ringvormig*, wijl de schijf der maan op dat oogenblik te ver verwijderd is van de aarde en dus de zonsoppervlakte niet geheel bedekt. Zoodoende blijft er nog een schitterende ring over, welke een beletsel is voor nauwkeurige waarnemingen.

Vervolgens van de *totale* zonsverduisteringen zelf zijn er sommigen van te korte duur, om benut te kunnen worden; andere zijn slechts zichtbaar midden op den Oceaan of andere ontoegankelijke plaatsen. De zonsverduistering van 30 Augustus l. l. maakte op dit punt een merkwaardige uitzondering. Zij viel voor midden op den dag. Hare totaliteit strekte uit van Canada in N.-Amerika tot Arabië en omvat Spanje, Algiers, Tunis en Egypte. Eindelijk de zon blijft voor de plaatsen in deze streek gelegen gedurende 2. 6 minuut verborgen, voor enkele zelfs 3. 7 en 4 minuten. Dit is een groot voordeel bij andere verduisteringen. De gelijke eclips van 28 Mei 1900 duurde maar 79 seconden te Elche in Spanje, alwaar toen verschillende wetenschappelijke expedities waren saamgekomen.

Ook dit jaar zijn er velen door regeeringen en wetenschappelijke vereenigingen voorbereid, om dit gewichtig verschijnsel te volgen; zij hebben hunne werktuigen opgesteld in die landen, waar het verschijnsel zich in al zijn schoonheid zal vertoonen. Groote verwachtingen heeft men dan ook van de waarnemingen, welke den 30 Augustus l. l. zullen verzameld worden, tenzij...... op het laatste oogenblik een ongelukkige wolk het verschijnsel aan de onderzoekingen der sterrenkundigen onttrekt.

Dit is gelukkig niet geschied. In Spanje heeft men prachtige fotografiën kunnen nemen. In New-York echter niet.

Advertentien,

VERLOOFD

M. G. W. Henriette Appel

— EN —

Henri P. de Loenen

Curaçao W. I. } September 1905.
Amsterdam }

Bekendmaking.

De publieke verkoop van ZILVEREN, GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van den 2den Maart 1904 t|m den 31sten Augustus, onder N°. 5001 R t|m N°. 2163 S zal plaats hebben op DONDERDAG den 28sten September a. s. en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, den 6den Sept. 1905.

De Voorzitter.

A. JESURUN.

SIGAREN.

DE LANNOY & Co. (*Botica Central*) hebben steeds voorhanden een ruim assortiment sigaren van diverse merken, waaronder het zoo algemeen gewilde merk Odalisca (echt !!!)

SIGAREN.

DE FIRMA

Ph. de Ruiter en Zoon

— TE —

CULEMBORG— (Holland)

wenscht in contact te komen met soliede afnemers voor de leverantie van twee in West-Indië reeds zeer in trek zijnde merken.

Levering franco aan boord Amsterdam. Betaling contant. Een proefzending 200 stuks in blikverpakking (twee merken) wordt franco per post gezonden na ontvangst van een postwissel van vijf gulden.

Alpargateria "COOPERATIVA"

Zoolleer diki i duroe.
Material superior.
Caja Grandi No. 190.
(Dilanti cas di Sr. J. de Pool)

Otrabanda. — Curaçao.

ELLIS en DANIA

Alle soorten Holl. en Eng. verfwaren en olieën.

IJZERWAREN

van uitstekend Holl., Eng. en Duitsch fabrikaat.

Portlandcement

van de beste kwaliteit.

Vraagt steeds de sigaren van de firma

HAGEN.

Curacao, 30 April 1905.

„HET HERT."

Drinkt steeds het heerlijke Lans' export Bier „Het Hert"; het heeft een zuiveren en aangenamen smaak en is het meest geschikte Bier voor ons warm klimaat, dewijl het zeer weinig alcohol bevat.

Agenten voor Curaçao,
DE LANNOY & Co.
Agentes.

Fotografia Soublette.

Este muy conocido Taller ofrece de nueve sus trabajos á sus numerosos clientes, acaba de recibir máquinas de las últimas invenciones y tiene constantemente de venta aparatos é ingredientes frescos para el arte fotográfico.

HORAS DE TRABAJO:
De 8 A. M.—4 P. M.

DE ECHTE CURAÇAO-LIKEUR

GEDISTILLEERD DOOR

JOUBERT & Co.

van uitgezochte, versche *Curaçaosche* Oranjeschillen. Bekroond met 1sten Prijs, de Zilveren medaille, op de Koloniale Tentoonstelling, Mei 1904

Te verkrijgen in de
Botica Nacional
Otrabanda.

LONGMAN & MARTINEZ
NEW YORK, U. S. A.
De Venta Por Las Ferreterias y Almacenes de Viveres.

LA DICHA EN EL HOGAR.

Elixir de Capuchino,

PREPARADO POR

H. SUELS,

Miembro de la Facultad Médica de los EE. UU. de Venezuela, Premiado con medalla de oro en la Exposición Industrial de Valencia, (Carabobo) 1901 y Universal de St. Luis, EE. UU. de América 1904.

Para la completa curación de:

La anemia, abatimiento, vértigos, languidez, palpitaciones, color pálido, extenuación, empobrecimiento de la sangre, etc, etc. etc.

Agentes en Curazao,
DE LANNOY & Cª.
OTRABANDA,
BOTICA CENTRAL.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der „Red D Line" tusschen

NEW-YORK,

PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1905.	Caracas	Zulia.	Philad.	Marcb.	Carcas.	Zulia
Vertrekt van NEW-YORK	Juli 22	Juli 29	Aug. 5	Aug. 12	Aug. 19	Aug. 26
Komt aan te SAN JUAN	27		10		24	
Vertrekt van „	28		11		25	
Doet CURAÇAO aan	30		13		27	
Komt aan te LA GUAIRA	31	Aug. 5	14	19	29	Sept. 2
Vertrekt van „	Aug. 2	6	16	20	30	3
Komt aan te PTO. CABELLO	3		17		31	
Vertrekt van „	4		18		Sept. 1	
Komt aan te CURAÇAO	5	7	19	21	2	4
Vertrekt van „	6	14	20	28	3	11
Doet LA GUAIRA aan	7		21		4	
„ SAN JUAN „	9		23		6	
Komt aan te NEW-YORK	14	21	28	Sept 18	11	18

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Merida	Zulia.	Merida	Marcb.	Merida	Zulia
Vertrekt van CURAÇAO	Juli 31	Aug. 7	Aug. 14	Aug. 21	Aug. 28	Sept. 4
Komt aan te MARACAIBO	Aug. 1	8	15	22	29	5
Vertrekt van „	4	12	18	26	Sept. 1	9
Komt aan te CURAÇAO	5	13	19	26	2	10

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO.